

Disputatio Logica

D E

NATURA AXIOMATUM,

QUAM

Consentiente Amplissima Facultate Philosophica in illustri
CHRISTINÆ Academiā, qua Aboæ Fennorum est,

SUB PRÆSIDIO

Reverendi & Præcellentissimi VIRI,

DN. M. NICOLAI NYCO-
PENSIS, Log: & Poës: Profess: celeberrimi, Me-
cœnatis & Præceptoris sui honoratissimi,

Liberalis Exercitiij gratiā, eruditorum censura submittit

Olaus Olai Figrelus O-Gothia-
Svecus.

Ad diem 10. Aprilis, Anno 1652. in Auditorio Majori
Horis & Loco consuetis.

A B O Æ,

Excudebat Petrus Wald/ Acad. Typogr. Anno. 1652.

Reverendo atq; Praclarissimo V I R O,

DN. M. BENEDICTO N. FIGRELIO, in Gymn. Linc. S. S. Theol; Lectori ac Pastori
in Scheda digniss; Avunculo suo plurimum suspiciendo.

N E C N O N

Nobilissimo atq; Amplissimo V I R O,

DN. DANIELI N. Schou & Tiarna
de Söderöf &c. U. J. D. eximio, inclyt. Reip. Norcop.
Burgravio gravissimo, Avunculo suo atatem devenerando.

U T E T

Reverendo, Clarissimoq; V I R O,

DN. NICOLAO E. Præp. ac Pastori in **Rappe-**
stadh maximè industrio, Avunculo suo Charissimo.

Sicq; Filio *Experientissimo & Clarissimo V I R O,*

DN. EMUNDO N. FIGRELIO, in alma
Uppsaliensi Academia Hist. Professori celeberrimo, Cons-
fanguineo suo plurimum honorando.

I T E M

V I R I S Reverendus & Doctissim;

DN. MAGNO Kneep / DN. DANIELI RAN-
Pastor in Orberga vigilantis- **ZOKIO**, Nosocomij Linc.
simo, Patruo suo venerando. **Pastori** benè merito, Parenti
Longè Charissimo.

*Sicut & reliquis Patruis, Consanguineis, Affinibus &
Amicis suis, quovis honoris genere prosequendis?*

*Illis ut Mecæratibus, studiorum Promotoribus ac Benefacto-
ribus magnis; His ut Tutoribus, Parenti, Fautoribus
ac Amicis, hæc ingenio mei primitias in qualecunq;
gratitudinis reze pphor Reverenter submisit & officiose*

D. D. D.

OLAUS FIGRELIIUS

Author & Respondens.

Thesis I.

Naturam & constitutionem *Axiomatis* in genere & specie commodissimè ac breviter indagaturi, initium capimus ab illius definitione, qua duplex existit: Nominalis & Realis; in illa sequentia notanda.

2. 1. *Etymologia.* Vocabulum *Axiomatis* duplicem habet notationem; Alij *Axioma* derivant *ἀξίωμα*, quod sit dignū fide, atq; sic *Axioma* vi notationis, est pronuntiatum honorarium, cui propter manifestam rerum veritatē, fides meritò sit habenda; ut Nix est alba. Hac sententia ita clara ac manifesta est, ut lucem aliam demonstrationis non requirat; Alij deducunt hanc vocem ab *ἀξιόω*, quod significat non tantum dignor, sed sæpe etiam censeo, sentio, statuo, puto, judico, sicut demonstrat Dounamus lib. 2. Log. c. 2.

3. 2. *Homonymia.* Vox *Axiomatis* accipitur bifariam: 1. *Philologicè*, pro quovis honore ac existimatione, quemadmodum apud Rhetores sumitur. 2. *Logicè*, idq; vel *Strictè*, pro *Axiomate* necessario ac demonstrativo, quomodo hanc vocem accipit Aristoteles 1. post. Anal. c. 2. text. 14. vel *Latè*, ut hoc loco, pro quavis oratione si ve vera si ve falsa, si ve necessaria, si ve contingente: Unde juxta hanc significationem laxiorem Synonyma sunt, *axioma*, *propositio*, *oratio*, *enuntiatio* & *interpretatio*, Enucleata ita breviter definitioe *Nominalis* sequitur *Realis*.

4. *Axioma est dispositio argumenti cum argumento qua aliquid esse aut non esse judicatur.*

3. In hujus Anatomia, notanda veniunt duo, scz. *Genus & Differentia*. *Generis* vicem sustinet *Dispositio*, qua voce simul involvitur formale axiomatis.

6. *Differentia* sequentibus definitionis verbis indigitatur, desumiturq; 1. à *Materia*, quam constituunt duo argumenta inter se affecta: Omne enim Axioma duo disponit argumenta, veluti causam cum Effecto, ignis urit; vel Subjectum cum Adjuncto, homo est capax disciplinae, vel Dissentaneū cum Dissentaneo, ut homo nō est lapis &c. Ex sic dispositis argumentis, prius à Ramo antecedens, posterius consequens: à Peripateticis v. Subjectum & prædicatum appellantur. 2. à *forma* axiomatis, quæ consistit in legitima duorum argumentorum dispositione factâ per copulam. 3. à *sine* axiomatis, ob quem argumenta disponuntur axiomatice, nempe ut judicetur aliquid esse vel non esse: Nam ex axiomatice dispositione dispalescit quid res sit, vel non sit, tum essentialiter tum accidentaliter.

7. Absoluta definitione, ad Axiomatis Distributionem festinamus; distribuitur Axioma vel secundum generales affectiones, vel secundum species.

8. Secundum generales affectiones in affirmatum & negatum, verum & falsum. *Affirmatum est quando vinculum affirmatur*, ut homo est animal. Axiomatum Affirmativorum genera sunt duo. *Primum*, quando & copula affirmatur, & uterq; terminus est positivus seu affirmans, ut homo est risibilis. *Secundum*, quando copula quidem affirmatur, sed alteruter terminus est privatio vel contradictoria negatio, ut Aër est tenebrosus, Homo est non lapis. In priori propositione, prædicatum est terminus privativus, in posteriori infinitus.

9. Sed obijciat aliquis dicendo, hoc axioma: *Ho-*
mo

non est lapis, esse negatū, quia hic reperitur particula negativa. Verum & particulam negativam hic esse præfixam non vinculo, sed prædicato, ideoq; axioma non esse negatum sed affirmatum.

10. Multū ergo refert an particula negativa præponatur vinculo, vel eidē postponatur; si præponatur reddit axioma negatū, ut homo nō potest peccare. Hic particula non præponitur verbo potest, cui copula latet inclusa, sicq; tollitur actus & potentia peccandi, & verum erit in statu gloriæ; Sed si postponatur vinculo, tum erit affirmatum; E. G. Homo potest non peccare. Hic tollitur actus, non potentia peccandi, & propositio hæc vera fuit in statu integritatis.

11. *Negatum est quando vinculum negatur.* Quod fit tribus modis. 1. Quando copulæ imediatē particula negativa præponitur, ut homo nō est lapis. 2. Quando negatio præponitur verbo cui implicatur copula, ut Deus non derelinquit invocantes eum. 3. Quando universalis negatio statim in initio propositionis ponitur, ut nullus homo est lapis.

12. Hinc nascitur *Axiomatum contradictio, quando idem axioma affirmatur & negatur.* In contradictione vera, duo probè sunt observanda. 1. *Identitas materia,* ut idem sit axiomatū contradictoriorum antecedens & consequens, non solum quoad verba & voces, sed etiam quoad rem & omnem respectum; E. g. Q. Homo est doctus; Q. Homo non est doctus. Hic quidem contradictio est quoad verba & voces, sed non quoad rem ipsam, quia hæc axiomata loquuntur de diversis subjectis. Prius facit mentionem viri docti; Posterius autem indocti. Sed quando dico: Paulus est doctus; Paulus non est doctus: vera est, contradictio. Nam i-

dem est subjectum & predicatum utriusq; axiomatis, non solum quoad verba & voces, verum etiam quoad rem ipsam, 2. *Diversitas formæ seu qualitatis*, ut sit ejusdẽ axiomatis affirmatio & negatio, quod fit, quando vinculũ quod in uno axiõate affirmatur, in altero negatur.

13. *Axioma verum est quod pronuntiat uti res est.* Hic animadvertendum, quod in definitione, non fiat mentio veritatis transcendentalis, quæ nihil aliud est quam veritas conformis intellectui præteritum divino; neq; veritatis moralis, quæ distinctius dicitur veracitas: Sed veritatis Logicæ, quæ est convenientia sermonis cum ipsa re, & dicitur alias veritas Instrumentalis & Directiva.

14. Attendenda insuper hic venit quæstio. Quando Axioma verum pronuntiat uti res est? & Quando ejusmodi argumenta conjunguntur, quæ per suam naturam conjungi volunt, & disjunguntur, quæ disjungenda sunt: Omnia enim dissidentanea negando, sicut consentanea affirmando disponuntur.

15. *Verum, est vel Contingens vel Necessarium.*

16. *Contingens quod sic verum est, ut aliquando possit esse falsum.* h. e. ejus veritas est inconstans & mutabilis, orta ex mutabili argumentorum inter se affectione, dum inter se ita affecta sunt, ut & consentire & dissentire possint, ut Fortuna juvat audaces.

17. Hujus Axiomatis iudicium dicitur *Opinio*; quia axioma contingens est verum mutabiliter, mutabilis autem rei non est Scientia sed Opinio, quæ est earum rerum, quæ necessariò ita se non habent, sed aliter aliquando esse possunt; atq; ita deciperetur sua opinione, qui semper idem de his sentiret.

18. Distinguitur vero *Opinio* in *Certam* & *Incertam*.

19. *Opinio certa est de veritate quidem contingentis.*
Sed jam cognita & certo explorata in rebus præteritis & præsentibus; v.g. Milo interfecit Clodium; Veritas hujus propositionis nunquam fieri potest falsa, factum enim infectum fieri nequit. Sed contendant aliquis non esse ergo Axioma contingentis. R. Est contingentis, quia 1. Prædicatum non est essentialē subiecto, neq; ingreditur essentialē ejus definitionē. 2. Effectū hoc à mutabili causa est profectum, quæ aliter potuisset agere; Milo enim poterat interficere & non interficere Clodium; & insuper Definitioni axiomatis contingentis hoc addi deberet: Contingens quod sic verum est, ut aliquando falsū esse possit vel esse potuerit, atq; sic apparet quod sit contingentis.

20. *Opinio hæc certa nititur duobus fundamentis.*
1. Quod factum est infectum fieri nequit, ut Paris rapuit Helenam. 2. Quodlibet dum est, eo ipso quod est necesse est esse: Hoc fundamento nituntur ea, quæ sunt de rebus præsentibus, ut Homo disputat.

21. *Opinio incerta, est de veritate futurorum contingentium, quorum non est determinata veritas.*

22. Sed notandum, futura contingentia posse considerari duobus modis, 1. Respectu hominum, & sic per naturam certo sciri nequeunt. 2. Respectu Dei, sic veritas futurorum est certissima, quia respectu Dei nihil est futurum, nihil contingentis sed omnia præsentia.

23. *Necessarium quod semper est verum, nec falsum esse potest. h. e. cujus veritas est immutabilis & perpetua, orta ex immutabili & perpetua argumentorum inter se consensione vel dissensione, ita ut aliter se habere non possint.*

24. Estq; vel *Affirmatum* vel *Negatum*.

25. *Affirmatum quando vinculum affirmatur, ut omnis homo est animal.*

26. Axioma necessarium affirmatum ratione gra-
duum est triplex, κατὰ πᾶντος, καὶ ὅτι, καὶ ὅλα
πρῶτον. Axioma κατὰ πᾶντος sive de omni est quando
prædicatum inest subjecto omni & semper, ut, homo est ratio-
nalis.

27. Requisita hujus Axiomatis sunt duo 1. Univer-
salitas subjecti, h. e. ut prædicatum attribuatursubjecto u-
niversaliter. 2. Perpetuitas temporis, i. e. ut prædicatum
attribuatur subjecto semper.

28. Axioma καὶ ὅτι sive per se est cujus partes inter se
sunt essentialæ, vel à priori vel à posteriori.

29. Modi ejus duo sunt; Primus, cum prædicatum est
essentiale Subjecto à priori, h. e. Subjecti essentiam consti-
tuit, ut Homo est animal. Huc pertinent propositiones
sequentes 1. Quando forma prædicatur de suo forma-
tione, ut O. homo est rationalis. 2. Quando genus præ-
dicatur de sua specie, E. g. O. homo est animal. 3.
Quando definitio prædicatur de definito, ut O. homo
est animal rationale. 4. Quando membrum enuntia-
tur de suo integro, ut O. homo constat corpore & ani-
ma rationali.

30. Secundus modus est, cum prædicatum est essentialè sub-
jecto à posteriori, h. est, cum prædicatum fluat ex essentia
subjecti, ut homo est capax disciplinæ. Huc pertinent
illæ propositiones, in quibus adjuncta propria enuntian-
tur de suis subjecti, sive illa adjuncta sint reciproca, sive
non, E. g. O. ignis est calidus. O. Homo sentit.

31. Axioma καὶ ὅτι ὅλα πρῶτον seu universaliter prio-
rium est, in quo prædicatum de subjecto suo universaliter, per se
& reciprocè enuntiatur, ut O. homo est rationalis. Atq[ue]
ejusmodi Axiomatum ita Catholicorum judicium verissimum &

prima

prima scientia est. Nam sicut Iudicium Contingentium dicitur Opinio, sic Necessariorum scientia.

32. *Axioma falsum est, quod non pronuntiat uti res est.* velut ratione veritatis una propositio dicitur verior alterâ, quatenus una habet veritatem necessariam, aliâ contingentem: Ita differentia falsarum propositio- num est in ratione possibilis & impossibilis.

33. Proinde *Axioma falsum est Possibile vel Impossibi- le, Possibile, quod sic falsum est, ut possit esse verum.* Ut omnes homines ambulant. *Impossibile, quod sic falsum est, ut nū- quam possit esse verum, ut Deus est injustus.*

34. Hactenus vidimus Axioma secundum generales affectiones divisum; Sequitur illius distributio secundū species: Secundum Species est *axioma vel Simplex vel Compositum.*

35. *Simplex est, quod verbi vinculo continetur.* In definito notandum, quod non dicatur simplex $\alpha\pi\lambda\omega\varsigma$ & absolute quasi omnis compositionis sit expers; Sed comparatè in respectu ad axioma compositum, quia in simplici axioma te est minor compositio, quam in composito. Definitio ipsa duplicem habet conceptum, convenientiæ seu gene- ris, & disconvenientiæ seu differentiæ.

36. Generis loco ponitur *axioma*, quia in axiomate Simplicis est dispositio argumenti cum argumento. *Dis- ferentia* his exprimitur verbis: *Quod verbi vinculo conti- netur.* Per hanc, distinguitur ab axiomate composito, quod vinculo conjunctionis continetur. De verbi vin- culo notandum quod aliquando ponatur *explicitè*, ut ho- mo est animal; Aliquando *implicitè*, ut homo scribit.

37. Hic probè observandum quod omnia argumen- ta inter se affecta possint hoc axiomate disponi: Consen-

tanea affirmando sicut dissentanea negando, exceptis plenius comparationibus.

38. Axioma simplex dividitur primò in Definitum vel indefinitum.

39. Axioma definitum est, in quo subjectum signo quantitatis aliquo est limitatum. Estq; vel Generale vel Speciale.

40. Generale quando commune consequens tribuitur communi antecedenti generaliter, Ut; O, homo est animal. Hujus requisita sunt tria 1. Ut antecedens sit commune omnibus inferioribus sub se contentis. 2. Ut ipsum consequens, sit commune, ita ut non de parte aliqua antecedentis, sed de omnibus subjectis enuntietur 3. Ut ipse attributionis modus sit universalis. Axiom. gen. signa sunt alia Affirmantia, ut omnis, quilibet, quicumq;, &c. Alia Negantia, ut, Nullus, nihil, nemo, item adverbia, nunquam, nusquam, nullatenus.

41. Huic axiomati generali contradicitur duobus modis. Primò Generaliter, ut O, homo est mortalis; N homo est mortalis. Secundò Specialiter, idq; vel per axioma particulare Negatum, si axioma generale est affirmatum; Ut Omnes homines sunt sani; Quidam homines non sunt sani; Vel per axioma particulare affirmatum, si axioma generale est negatum, ut, Nulli impij agunt poenitentiam; Quidam impij agunt poenitentiam.

42. Hic accuratè notandum, quod contradictio generalis non semper dividat verum à falso, sed utraq; contradictionis pars possit esse quandoq; falsa. Dividit verum à falso, quando materia est necessaria, seu quando altera contradictionis pars est necessariò vera, ut O homo est animal; N. homo est animal. Non dividit verum à fal-

â falso, quando vel utraq; pars contradictionis est axioma con-
tingens, ut O homo est doctus; N, homo est doctus Vel
axioma falsum & impossibile, ut O. animal est rationale; N.
Animal est rationale.

43. *Speciale quando consequens non omni antecede-
nti tribuitur.* Hic requiritur (1) ut modus attributio-
nis sit Specialis, ut consequens antecedenti Specialiter
attribuatur (2) ut antecedens sit Speciale, sive fuerit in
definitum & indeterminatum, ut in particulari, sive defi-
nitum ac determinatum, ut in proprio axiomate. Hic
contradictio semper dividit verum â falso h. e. in con-
tradictione speciali semper altera pars est vera, altera falsa
& de hac valet ea non: *Impossibile est duas contradictorias esse
simul veras aut falsas.*

44. *Axioma Speciale iterum est duplex: Particu-
lare & proprium.*

45. *Particulare, quando consequens attribuitur an-
tecedenti particulari.* Ejus signa sunt in duplici
differentia; alia affirmantia, ut, quidam, aliquis, pleriq;,
plerumq; interdum &c. alia negantia, non omnis, non-
nulli &c. Huic contradicitur generaliter, ut, aliqua cle-
mentia est laudanda; N. clementia est laudanda.

46. *Proprium seu singulare est, quando consequens
attribuitur antecedenti proprio, ut, Fabulla est bella; cu-
jus negatio est contradictio, Fabulla non est bella. Nota rei
singularis est vel 1. Nomen proprium gramm. ut, Pau-
lus est homo. 2. Nomen commune cum pronomine de-
monstrativo, ut, hic homo est doctus. 3. Certa alicujus
rei descriptio, ut, Filius Mariæ est salvator..*

47. *Axioma indefinitum est, cujus subiectum nul-
lo quantitativo signo est affectum, ut, homo est capax*

disciplinæ. Hic non immeritò quæritur quoniam sit referendum? Peripatetici illud ab universali & particulari tanquam speciem distinguunt. Ramæi verò non distinguunt, sed aliquando ad universale, interdum ad particulare referunt, & ab utroq; specie distingvi negant.

48. Nos autem sententiam utriusq; familiæ ponderantes dicimus axioma indefinitum posse considerari dupliciter 1. *Notionaliter* & ratione signi, & sic vera est sententia Peripat. Tum enim est distinctum ab universali & particulari, quia caret horum signis. 2. *Resliter* & ratione attributionis, atq; sic quoad rem non distingvitur ab universali & particulari, sed in materia necessaria æquipollet axioma universali, ut: Homo est animal, in materia autem contingenti particulari, ut: Homo est doctus.

49. *Axioma simplex* Secundo dividitur in *Purum* & *Modale*.

50. *Axioma purum est, cujus prædicatum convenit subiecto absq; modo.* Dicitur alias *axioma absolutum*: Ab Aristotele, *Propositio de in esse*, ut Homo est animal.

51. *Axioma modale est, quod modo aliquo est determinatum.* dicitur alias *axioma modificatum*, item *axioma determinatum*. Estq; vel *Primario* vel *Secundario* sic dictum.

52. *Axioma modale primario dictum est, quod unum habet ex his quatuor solennioribus modis, Necessesse, impossibile, possibile, contingens &c.* Necessesse est hominem esse animal: Possibile est Socratem disputare; Impossibile est Deum mentiri, Coniungit Alexandrum vincere Darium.

53. Doctrina modalium enunciationum ut plañior reddatur, informari debet, vel per adverbia, Necessariò & contingenter; Vel per verbum, potest, & non potest: Sic Primum Axioma explanatius ita effertur: Homo necessariò est animal. Secundum, Socrates potest disputare; Tertium, Deus non potest mentiri. Quartum; Alexander contingenter vicit Darium.

54. *Axioma modale Secundariò dictum est, quod constat particulâ Exclusivâ, Exceptivâ, Limitativâ & Comparativâ.*

55. *Axioma exclusivum est, quod habet particulam exclusivam, cuiusmodi sunt, solus, unus, solum, tantum, duntaxat &c. ut, Solus homo est rationalis. Estq; vel Exclusivum subiecti vel prædicati.*

56. *Axioma exclusivum subiecti est, in quo particula Exclusiva determinat certum subiectum, & excludit à participatione prædicati, omnia alia subiecta; ut, Solus Deus est immortalis.*

57. *Axioma exclusivum prædicati est, in quo particula exclusiva determinat prædicatum, & removet à subiecto omnia alia prædicata; ut Diabolus tantum male agit, h. e. Diabolus nullam actionem quam malam profert.*

58. Hic tenendum primò quod particulae exclusivæ nõ excludant Subordinata & necessariò connexa; Sed opposita. g. Ex hoc axiomate, Solus homo est rationalis, non licet ita inferre, Ergo anima non est rationalis, Sed optimè inferitur Ergò bestia non est rationalis.

59. *Secundò quod axioma exclusivum resolvatur in duo simplicia, alterum affirmatum, alterum negatum, veluti hoc: Solus homo est rationalis, resolvitur in hæc duo: Homo est rationalis; Et quod non est homo*

non est rationale. Hæc duo axiomata posteriora appellatur Exponentia, sicut Axioma exclusivum dicitur Exponibile.

60. Axioma Exceptivum est, quod modificatur particulâ Exceptivâ; cuiusmodi sunt, præter, præterquam, nisi, &c. ut, omne animal præter hominem est irrationale. Huius axiomatis quatuor sunt partes. 1. Subiectum primarium, à quo fit Exceptio, ut animal, 2. Subiectum Secundarium, quod ab illo excipitur, ut homo. 3. Commune prædicatum, quod illi convenit, & ab hoc removetur, ut irrationale. 4. Particula exceptiva, ut hic, vovula, Præter,.

61. Axioma Exceptivum resolvitur in tria axiomata simplicia: In primo, Prædicatum principale enunciat de subiecto principali, ut, omne animal, quod non est homo, est irrationale. In Secundo, Subiectum principale enunciat de subiecto Excepto, ut O. homo est animal. In tertio, prædicatum principale enunciat de subiecto excepto, ut, N. homo est irrationalis,

62. Axioma Limitativum, est quod habet particulam limitantem & restringentem subiecti & prædicati connexionem; cuiusmodi sunt, quâ quatenus, in quantum secundum &c. ut, homo secundum animam est immortalis. Estq; vel Reduplicativum vel Specificativum.

63. Axioma reduplicativum est, quando, particula quâ quatenus, & similes causam cur prædicatum subiecto cooperat, indicant, & resolvi possunt, in quia, ut, ignis quatenus calidus, urit; h. e. quia calidus.

64. Axioma specificativum est, in quo particula quâ, quatenus, quoad, & similes, Specificationis modum indicant, juxta quem prædicatum subiecto convenit. Per modum intelligitur vel status rei, vel pars, vel conditio. Ut

Socrates quatenus habet capillos, est crispus: h. e. Secu-
dum capillos. Homo quatenus habet nasum est simus
h. e. secundum nasum.

65. *Axioma comparativum* est, quod ob terminos com-
parativos expositione indiget, ut, Nulla virtus est major
charitate.

66. *Comparatio* est triplex 1. Maxime *impropria*
quando forma comparativi neq; rei minori & superata,
neq; majori & Excedenti convenit, ut, furtum est melius
rapto. Exponiturq; per formam seu qualitatem oppo-
sitam, hoc modo. Furtum est malum; raptus est furi-
to pejor 2. *Impropria*, ex parte, quando forma compara-
tione denotata rei solum excedenti convenit, ut Religio
Lutherana est melior Pontificia 3. *Propria*, quando for-
ma comparisonis rei utriq; convenit, ut, Sol est major
Luna; Et resolvitur in tria axiomata simplicia: Sol est
magnus; Luna est magna; Lunæ magnitudo non est
æqualis magnitudini Solis;

67. *Axioma simplex Tertio* dividitur in *Regulare seu*
Usitatum, & *irregulare seu inusitatum*.

68. *Axioma regulare seu usitatum* est, in quo argumen-
ta secundum usitatas disponendi regulas modo usitato
disponuntur, quod fit quando consentanea affirmando
& dissentanea negando enuntiantur, ut, Deus creavit mun-
dum; Homo non est arbor. Estq; vel synonymicum
vel Paronymicum,

69. *Synonymicum* est, in quo prædicatum Synonymi-
cum de subiecto *παρωνύμως* prædicatur, ut, Homo est
animal.

70. *Paronymicum* est, in quo prædicatum Paronymicū
de subiecto *παρωνύμως* prædicatur, ut; Homo est risi-
bilis. Hujus axiomatis tria sunt requisita; *Primò* requi-
ritur

ritur ut prædicatum sit extra Essentiam subjecti. *Secundo* ut sit accidentalis subjecti & prædicati cohesio. *Tertio* ut accidentali modo de subjecto enunciatur.

71. *Axioma irregulare seu inusitatum est*, quod ab usitatis disponendi regulis defleat, ut quando duo disparata de se invicem affirmantur, ut; Deus est homo.

72. *Axioma simplex Quarto est vel Proprium vel Figuratum.* Illud constat verbis proprijs, ut Nix est alba. Hoc constat vocabulis tropicis, ut, quando duæ res disparatæ de se invicem per tropum affirmantur, ut, Herodes est vulpes. Hæ sunt potissimæ axiomatis simplicis divisiones. Succedit Axioma compositum.

73. *Axioma compositum est quod vinculo conjunctionis continetur.* Dicitur compositum à componendo, quia è pluribus simplicibus vi conjunctionis componitur Unde alias dici solet axioma multiplex; Propositio conjuncta; item Synecdochicè Propositio hypothetica.

74. Hic notandum quod conjunctio sit duplex, alià interna & mentalis, quæ alias dicitur Conjunctio Logica; Estq; ipsa argumentorum in Axiomate composito compositio, h. e. vel copulatio, vel connexio, vel discretio, quæ conjunctio hic præcipue attenditur, alià Externa & Symbolica quæ est Logicæ conjunctionis nota, seu externum Symbolum, quò pertinent tum conjunctiones Grammaticæ, vel copulativæ vel connexivæ, vel disjunctivæ; tum particula relativæ; Ut ex sequentibus patebit.

75. Axioma compositum pro ratione suæ conjunctionis, est vel congregativum vel segregativum.

76. *Congregativum est, cujus conjunctio est congregativa.* Est autem conjunctio congregativa, quæ partes axiomatis tanquam simul veræ congregantur non

quod

quod perpetuò simul veræ sint, sed quod ab enuntiante
sumantur ut simul veræ.

76. *Axioma congregativum est duplex: Copulativum vel conjunctivum.*

77. *Axioma copulativum est, cujus conjunctio est copulativa.*
Conjunctio autem copulativa est congregativa, quæ partes axiomatis tamquàm simul veræ absolute, sine hypothese & conditione copulatur, ut; Christus est mortuus & resurrexit,

78. *Conjunctionis copulativæ Symbolum est vel conjunctio copulativa Grammatica quæ solet exprimi his vocibus: Et, ac, atq; etiam, que, quod; simul, simulac, nec, vel Relatio Logica, ad quam referuntur particulae relativæ 1. ratione qualitatis, ut; talis, qualis 2. ratione quantitatis, ut quantus, tantus 3. ratione loci, ut, ubi ibi, quæ similem habent vim copulandi sententias cum Grammaticis.*

79. Hinc duplex resultat axiomata copulativa scilicet Propriè sic dictum & Analogicum.

80. *Axioma copulativum propriè sic dictum est, cujus conjunctio est copulativa Grammatica, fitq; tribus modis. 1. Quando antecedens continet copulativam conjunctionem, ut; Cæsar & Cato equitant. 2. Quando consequens habet conjunctionem copulativam, ut: Aristoteles ambulat & disputat 3. Quando & antecedens & consequens constant copulativâ conjunctione, ut: Aristoteles & Plato ambulant & disputant.*

81. *Axioma copulativum analogicum est, cujus membra per particulas relativas conjunguntur, fitq; similiter tribus modis 1. quando membra copulantur particulis relativis 1. quantitatis, ut: Aristoteles tantò est dignior Socrate, quantò est doctior 2. qualitatis, ut: Qualis Dominus, talis servus. 3. Loci, ubi cada ver, ibi congregantur aquila.*

82. De axiom. copulati veritate & falsitate si loquitur Ramus: Verum enunciati copulati judicium perdet

ex omnium partium veritate, falsum saltem ex una falsa
i. e. Axioma copulatum est verum quando omnes partes
sunt veræ; falsum autem quando in universum omnes,
vel saltem una est falsa.

83. *Axioma connexum est axioma congregativum, cujus
conjunctio est connexiva.* Alias dicitur hypotheticum sive
conditionale, ob hypothesin sive conditionem, quæ hu-
jus axiomatis est fundamentum.

84. Conjunctionis connexivæ Symbolum est vel 1.
conjunctio connexiva *Grammatica*, ut, si, si, ni, nisi, si-
quidē, ut: Si Asinus volat, habet pennas. 2. Relatio Lo-
gica connexiva seu illativa & consequentiæ, qualis est re-
latio temporis, cujus notæ sunt, cum, tum, donec &c. itē
ablativus consequentiam designans, ut: Mat. 24. *Cum* vi-
detis omnia ista fieri, *tum* scitote propè tempus adesse.

85. Asterisco notetur quod hujus axiomaticæ veritas & falsitas
necessitas & contingentia judicari debeant à terminorū sz.
antecedentis & consequentis connexionē. Si enim con-
nexio est vera, totum axioma est verum; Si falsa, falsum;
Si necessaria, necessarium; Si contingens, ipsum quoq;
axioma est contingēs E. g. Si Socrates est homo est quoq;
rationalis. Hoc axioma est verum & necessarium, propter
verā & necessariā antecedenti & consequenti connexionē.

16
86. Apprimè etiam hic attendendum est utrum pro-
positiones rationales E. g. Sol lucet E. dies est & causales,
ut: Quia Sol lucet dies est, recti⁹ referantur ad doctrinā axio-
matum connexorum an Syllogismorum. Verū Resp. Pro-
positiones rationales & causales recti⁹ referri ad doctrinā
Syllogismorum: Nam 1. prop. rationalis est integrum
Enthymema, quando dico, sol lucet E. dies est, hic duas
habeo propositiones, in quod est tantum una propositio
ad integrum Syllogismum. 2. Causalis etiam rectissime
refe

refertur ad doctrinam Syllogismorum, quia potentia est Syllogismus, in parte antecedente continetur argumentum tertium, in consequente quaestio, ex quaestione vero & argumento tertio facillime conficitur Syllogismus:

87. *Axioma segregativum est, axioma compositum cuius conjunctio est segregativa.* Est autem conjunctio segregativa qua membra axiomatis tanquam non simul vera segregantur, ita ut uno affirmato, alterum negandum esse intelligatur.

88. *Axioma segregativum est vel discretum vel disjunctum* *Axioma discretum est, cuius conjunctio est discretiva,* qua partes axiomatis non re ipsa & per se, sed ratione tantum, & certo respectu segregantur: Ut, ulysseus non est formosus, sed facundus. Itaque e dissimilaneis praecipue diversa enunciat axioma discretum.

89. Notae diversorum sunt: Quamquam, tamen; et si, tamen, licet tamen; Non sed. Saepè etiam in aximate discreto, notarum altera dissimulatur E. g. Naxus est corporis macula, illi tamen lumen fuit. Hic reticetur nota prior quamquam.

90. *Axioma discretum est verum, quando partes non solum veræ, sed etiam discrete sunt;* seu sola ratione dissimulantur. Falsum autem quando utraq; vel alterutra pars falsa est, ut, quamquam Petrus est homo non tamen est animal. Hoc axioma discretum est falsum, quia pars consequens est falsa.

91. *Axioma Disjunctum est, cuius conjunctio est disjunctiva.* Cujus notæ sunt: Aut, vel, sive, utrum, an, tecus &c. Disjunctum dicitur à disjungendo, quia membra hujus axiomatis disjungit, nec admittit illa simul vera esse. V. g: homo aut fide justificatur, aut operibus; ideoque hoc axioma enunciantur tantum opposita.

92. Ut autem disjunctionis veritas, falsitas, necessitas

& contingentia eò evidentior evadat, tenendum erit pro
bè quando axioma disjunctum est vel verum, vel falsum;
vel necessarium, vel contingens.

93. Axioma disjunctum verum est, cujus unicum tan-
tum membrum est verum E. g. aut Deo est servieundum,
aut Mammonæ; Falsum autem quando vel omnia mem-
bra sunt falsa, ut; aut salvamur operibus à Deo mandatis,
aut ab hominibus excogitatis; Vel omnia membra sunt
vera, ut, aut salvamur gratiâ Dei, aut merito Christi, aut
verbo & Sacramentis aut fide justificante.

94. Axioma disjunctum necessarium est, quando
partes sunt oppositæ sine medio; Ut anima rationalis
aut est substantia corporea aut incorporea.

95. Atq; hinc patet necessitatem axiomatis disjunc-
ti necessarij dependere è necessaria partium opposi-
tione & disjunctione, non è necessaria earundem veri-
tate; Ut Absolon est bonus aut malus; Hujus disjunc-
ti necessitas non dependet è necessaria partium verita-
te, sed oppositione seu disjunctione.

96. Contingens cujus partes non sunt oppositæ sine
medio, ut cum vel utraq; pars possit esse vera, vel neutra,
propter medium aliud: E. g. aut uxor ducenda est for-
mosa, aut deformis: Est axioma contingens, quia partes
non sunt oppositæ sine medio, datur enim medium sc:
uxor forma mediocri prædita.

97. Disjunctio autem talis, sæpe est ex conditione & pa-
cto, quale est illud Leandri: aut amore potiar, aut moriar.
Ubi alterutrū decretum erat, licet neutrum fieri poterit.

98. Atq; tantum de Nobilissima hac doctrina in præ-
sentiarum attulisse sufficiat.

*Gloria sit Patri, cæli terræq; Monarchæ
Gloria sit Gnato, Famulæ cumq; Sacro.*

Literatissimo & Optima Spei Juveni

D. O L A O L A I FIGRELIO

Oitrogotho, De Axiomate, in genere & in specie, doctè
atq; acute differenti

AR: Logica una docet rectè discernere verum.

Idq; instrumento præsertim apto dialektas:

Quod nemo aptè adhibes, nisi qui quod, qualeq; quantum

Effatum quadvis, studio perpenderit acri.

Rectè igitur doctè hic tractas Axiomata, claro

Deq; illis multum dissertas Præsides acutè

Laudo: Et si pergas, renovabis Figreliorum

Inq; foro, inq; choro præclarum nomen. Id opto!

Hocce voto applausi

MICHAEL Gyllensälpe

Wexionius J. D. & Prof. P.

Ingenij vires prodis Doctissime O L A V E

Figrelis, cordis portio magna mei.

Dum res subtiles, Clari sub Præsidis umbra,

Versas, ac scandis pulpita celsa raptè.

Gratulor ergo tibi; Voveo & tibi prospera quævis

Quo cursum absolvas atq; Beas et a feras.

Amoris & honoris Ergo Lubens

apposui.

MAGNUS PETREJUS Norcop: O G.

Ardus est trames, virtutis, & ardua semper
Per confragosum gloria vadit iter.
Est grave fortuna virtute extendere pennas;
Difficile est nebulis exsinuare caput.
Victuris Magnus labor est dare nomina seclis,
Ut decus eternum pululet atq; cluat.
Ergo & fortis eris, cui cordi est incluta virtus,
Cui virtutis apex dulcis & almus amor.
Hanc sequeris magno studio perdocte FIGRELI
Quæq; iuvant illam nocte dieq; colis.
Claresces igitur; Te gloria lata manebit,
Quæ tuba non fracti clara laboris erit.

Ita intimioris amicitiz testificande L. mano
licet occupatissima, Doctiss. Dn. Resp.
gratulari voluit.

SVENO CLODINUS O Gothus

Plerijs dociles Plaisis qui destinat annor^o,
Mufarum clarijs invigilatq; libris^o;
Culmina Pieridum penetrabit, & alta sacella,
Horrebit numquam scandere Thespiadum.
Impiger id præstas, blandis, excolte, Camœnis^o,
FIGRELI, extimia non sine laude probè;
Ergo dabunt tandem te sic cultumq; positum,
Ut fias Gothici; gemma corusca, soli,

Ita Literatiss. Dn. Resp. amico & familiari dile-
ctiss. adplaudere voluit.

JACOBUS B. Wellerius O Gothus^o.